

Egy általános művelődési központban működő könyvtár két éve

**Könyvtári
élet**

A debreceni városi tanács 1980-ban hozta létre az újkerti lakótelepen az általános művelődési központot, azzal a céllal, hogy az intézmény feladata legyen a vonzáskörzetében lakó gyermekek oktatása, nevelése, illetve a lakótelepen élő ifjú és felnőtt lakosság művelődésének elősegítése.

Ebben a komplex intézményben nyitottuk meg 1980. december 1-én városunk legmutatósbab, 600 négyzetméteres alapterületű új könyvtárát, amely a városi könyvtár és az általános művelődési központ közös fenntartásában működik.

Kettős funkciójú könyvtárunk célja az iskolai könyvtári feladatkörnek megfelelően egyrészt a tanulóifjúság olvasásra, tájékozódásra, önálló ismeretszerzésre nevelése, a könyvtárhazsnálati és olvasási szokások kialakítása, a tantestület kézikönyvtári, szakirodalmi, valamint egyéb információs igényeinek kielégítése, az intézmény szaktantermeinek könyvtári ellá-

tása; másrészt pedig – mint a városi könyvtár fiókkönyvtárának – az Újkertben élő 25–30 ezer lakos könyvtári ellátása, olvasási kultúrájának fejlesztése. E célok megvalósítását hat egyetemi, illetve főiskolai végzettségű, tanárkönyvtár szakos könyvtáros kezdte meg 1980. december 1-én.

A gyorsan növekvő olvasótábor, a nagyrendezvények, valamint a könyvvállomány szükségyszerűen erőteljesebb növelése nagy munkát követelt minden könyvtárostól.

A komplex intézményben jelenleg 2900 gyermek tanul, s 300 felnőtt dolgozik. Az intézmény pedagógusai – a jól kialakított munkakapcsolat eredményeként – a gyermekolvasók könyvkölcsönzési és könyvtárlátogatási idejének kérésünk szerinti beosztásával, a városi könyvtár irányító központja pedig szakmai, módszertani útbaigazítással, feldolgozott könyvanyaggal segítette a munka zavartalan-ságát. Számszerű eredményeinket a táblázat mutatja.

	Könyvtári egységek		Az olvasók száma			A csoportos foglalkozások száma
	könyv	hang-lemez, dia	14 éven aluli	14 éven felüli	Összesen	
1980. dec.	12 603	579	818	142	960	30
1981	21 378	1255	1875	785	2660	266
1982	25 000	1426	2000	1100	3100	220

Sajátos helyzetünkől adódóan a gyermekolvasók száma magasabb a felnőtt olvasókénál. Az intézményt látogató 2900 gyermek közül körülbelül 1700 iratkozott be a könyvtárba. Ha

figyelembe vesszük, hogy a fennmaradó 1200-ból háromszáz óvodás, és mintegy 600 első osztályos, akik még nem, vagy alig tudnak olvasni, akkor ez a szám szép eredménynek tű-

nik. Fontos feladatunk a 3–14 éves korú gyermekek olvasóvá nevelése azzal a céllal, hogy a könyv- és könyvtárhasználat mielőbb szükségletüké váljék, s hogy a könyveket tanulmányaik során munkaeszközként használják. Ennek megvalósításához természetesen megfelelő könyvtári háttérre, használható könyvekre s persze a pedagógus és a könyvtáros együttes munkájára van szükség.

Az új tantervek már az alsó tagozatos tanulók számára is előírják a kézikönyvek ismeretét, munkaeszközként való használatát. A könyv- és könyvtárhasználati ismereteket tárgyaló környezetismereti és magyarázókat, az órarendben előírt időben, mi könyvtárosok tartjuk minden osztályban. Az intézmény valamennyi tanulója évente többször, csoportosan is eljut könyvtárunkba. Ezeket a csoportos találkozásokat igyekszünk olyan emlékezetessé tenni, hogy a gyermekek kedvet kapjanak az egyéni könyvtárlátogatásokra is. A számokkal is mérhető eredményhez természetesen a könyvtáros és a pedagógus együttes munkája kevés volna, ha nem állna rendelkezésükre a jól felszerelt, egyre bővülő könyv- és hangzóanyaggal rendelkező könyvtár.

Gyűjtőkörünket a „B”-típusú közművelődési könyvtárak számára kötelezően előírt szabályoknak megfelelően alakítjuk, természetesen figyelembe véve a kettős funkcióból adódó feladatokat is. A gyűjtőköri szabályzatban meghatározott anyagnál bővebb szakirodalmat kínálunk az intézmény nevelőinek a gyermekpszichológia és a pedagógia témaköréből. Figyelembe vesszük az iskolában folyó fakultatív oktatás következtében felmerülő könyvtári igényeket, és teljességre törekedve vásároljuk a forgalomban kapható nyelvi lemezeket, hangzó dokumentumokat.

Nagy feladatot, egyben gondot is jelentett számunkra a szaktantermek könyvtári ellátása, főként a tanulólétszám miatt. Egy-egy tárgyból ugyanis nem elegendő egy szaktanterem, négy-hét szaktanterem fenntartására is szükség van, csakhogy lehetetlen valamennyit ellátni könyvvel. Ez csupán fokozatos fejlesztéssel valósítható meg. Arra törekszünk, hogy minden szaktanteremben minél gazdagabb kézikönyvtár álljon a tanulók és a tanárok rendelkezésére. A szaktantermi könyvanyag kialakításakor alapvető dokumentumnak tekintjük az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum *Az iskolai könyvtárak szaktantermi rendszerben* című útmutatóját.

Napjainkban a könyvtár korszerűségét meg-

határozza, hogy állományában milyen a nem-hagyományos ismerethordozók aránya. Fontosnak tartjuk, hogy a tanulást, művelődést és szórakozást segítő magnószalagok, diafilmek, hanglemezek ismerettároló forrásokként megtalálhatók legyenek könyvtárunkban. Jelenleg a törzsállomány kialakítása alkotja állománygyarapító munkánk gerincét, a szakmai irányítást a városi könyvtár feldolgozó csoportjától kapjuk.

Zenei állományunk kiépítésekor az a fő szempontunk, hogy az idegen nyelvek oktatásához, valamint a zenei képzéshez megfelelő segédanyagot bocsássunk az intézményben tanuló gyermekek rendelkezésére. Gondot fordítunk azonban a vonzaskörzetünkben élő felnőtt lakosság zenei igényeinek kielégítésére is. Zenei részlegünk kialakítása a városi könyvtár zenei könyvtárának útmutatása alapján történik. Diafilm-állományunk fejlesztésében pedig a hazai forgalomban kapható ismeretterjesztő és szépirodalmi témájú filmek beszerzésére törekszünk.

A vonzaskörzetünkben élő olvasók érdeklődésének és igényeinek megfelelően gazdag periodikátarat hoztunk létre. Egyre bővülő folyóirat-állományunkkal már eddig is sok felnőtt olvasót nyertünk meg könyvtárunk számára.

Jelenleg törzsközönségünk kialakításán fáradozunk. Ennek érdekében arra törekszünk, hogy 3–14 éves korú olvasóink, intézményünk tanulói megtanulják a dokumentumok felkutatásának módszerét, megismerjék könyvtárunk szolgáltatásait. Különböző tájékoztató kiadványainkkal, katalógusainkkal segítjük a tanulókat ebben a munkában. Katalógusaink kiépítésekor fontosnak tartjuk, hogy gyűjteményünk egészéről jól áttekinthető képet adjunk különböző életkorú olvasóink számára. Az alapkatalógusokon kívül elkészítettük 14 éven aluli olvasóink számára a tíz témakörre bontott úgynevezett témakatalógust, valamint a sorozati katalógust. A legkisebbeknek a gyermekversekről és a meséskönyvekről rövidített címleírással, 20 × 15 centiméteres kartonokon „óriáskatalógust” állítottunk össze.

Kettős funkciókból adódóan heti 40 órás nyitvatartási időnként úgy alakítottuk ki, hogy lehetőségünk legyen az iskolai könyvtári feladatok zavartalan ellátására. A nyitvatartási időn túl 14 órát a tanulók részére szervezett könyvtári órák megtartására fordítunk. A 40 órás nyitvatartási időn belül nem korlátoztuk a 14 éven aluliak és felüliek látogatási idejét.

Gyermekolvasóink életkori sajátosságait figyelembe véve a legváltozatosabb programokat valósítottuk meg. Mivel sok nehézséget okozott az indulás évében az, hogy gyermekolvasóink, intézményünk tanulói a legegyszerűbb könyvtárhasználati szabályokat sem ismerték, folyamatosan tartottunk könyv- és könyvtárnépszerűsítő foglalkozásokat. A kezdetben esetleges rendhagyó órákat működésünk második felétől kezdve már szervezetten, a szaktanárokkal történő megbeszélés alapján szervezzük. Az irodalomórákhoz például nemcsak levetítjük a megfilmesített kötelező olvasmányokat, hanem filmesztéták által tartott előadásokkal is emlékeztessük őket. Az egészségügyi felvilágosító témájú osztályfőnöki órák megtartására pedig pszichológust hívunk. A pályaválasztáshoz adunk segítséget a *Szakma – foglalkozás – hivatás* című sorozattal, amelynek előadásain a szakmák kiemelkedő képviselői beszélnek élethivatásukról s természetesen a szakmájukhoz kapcsolódó ismeretterjesztő művek jelentőségéről is.

Könyvtárunkban egyébként kiállítások rendezésére is lehetőség van. Kamarakiállításaink az ízlésnevelést szolgálják; a kiállító képző- és iparművészek részvételével „beszélgető-délutánt” szerveztünk. A két év tapasztalata alapján úgy érezzük, ez az a forma, amellyel érzelmileg is közel hozhatjuk a művészetet a gyermekekhez. Egyre több olyan program megvalósítására törekszünk, amelyen a gyerekek szüleikkel együtt vehetnek részt. Ilyen

például a *Zenés könyvtári esték* című előadás-sorozat. Mind gazdagabbá váló zenei állományunk segítségével a világ zeneirodalmának keresztmetszetét mutatjuk be kamarakonzertjeinken, zenés estjeinken (német est, orosz est, olasz est, magyar est stb.).

A „több helyszínes” közművelődési programokkal egyre érdekesebb és sokrétűbb lehetőséget nyújtunk azok számára, akik gyermekükkel együtt szeretnének kapcsolódni, szórakozni. Ilyen például a családi sportvetélkedő, amelynek elméleti feladatait a könyvtárban kell megoldani. A *Megkérdezzük...* című előadásaink az év könyvszlágereinek szerzőivel, politikai és művészeti életünk kiemelkedő személyiségeivel találkozhatnak az olvasók.

A komplex intézmény nagy lehetőségeket rejt magában, s könyvtári szempontból az olvasóvá nevelés eredményességét is jobban elősegíti. Az ilyen intézményben feltétlenül fontos a részlegek együttműködése, s könyvtárunk sem nélkülözheti az intézmény egységeivel való ésszerű, megalapozott, s munkamegosztásra és egymás segítésére épített munkát. Sajátos könyvtári eszközeinkkel támogatjuk az intézmény egészének célkitűzéseit, s úgy szervezzük tevékenységünket, hogy különböző egységei is jobban éljenek azokkal a lehetőségekkel, szolgáltatásokkal, amelyeket könyvtárunk nyújt.

Hadházy Csabáné

az Újkerti Általános Művelődési Központ
(Debrecen) könyvtárának vezetője

Könyvtárosok arról, ami őket foglalkoztatja

Nyolcadik éve szervezi közösen Baranya, Bács-Kiskun, Somogy és Zala megye a tanácsi könyvtárosok számára az egyhetes (pontosabban ötnapos) bentlakásos tanfolyamokat a balatonlellei tanácsi üdülőben. Évenként változik a program, többször volt már az olvasószolgálat, az állománygyarapítás és feldolgozás, a módszertan és a gyermekkönyvtári tevékenység köréből egyhetes előadás- és foglalkozássorozat. A múlt év őszén – október 25 és 29

között – két tanfolyamot tartottunk Lellén egyidőben: az egyiket a gyermekkönyvtárosok, a másikat négy megyei könyvtár osztály-, illetve csoportvezetői, a városi és a városi-járásai könyvtárak igazgatói, igazgatóhelyettesei, módszertani csoportvezetői, illetve módszertanosai – mintegy 30 munkatárs – részvételével. A többség a módszertannal, hálózati ügyekkel foglalkozó munkatársak közül került ki, akiknek beosztásuktól függetlenül kell bi-